

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การเรียกค่าใช้จ่ายจากการกู้เรือซึ่งถูกยึดไว้ในความผิด
ตามพระราชบัญญัติศุลกากรพุทธศักราช ๒๔๖๙

กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ได้มีหนังสือที่ คค ๐๓๐๕/๐๐๔๖๙๗ ลงวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๔๗ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาความว่า ตามที่พนักงานสอบสวนกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ทำการจับกุมเรือเหล็กชื่อวิกรม หมายเลขทะเบียน ๑๔๑๐๐๐๔๕๒ ของนางนิ่มนวล บุญศิริ ซึ่งลักลอบนำน้ำมันเชื้อเพลิงหลบหนีภาษีศุลกากรเข้ามาในราชอาณาจักร พร้อมยึดเรือเป็นของกลางเพื่อดำเนินคดี โดยมอบให้นายภานุพงษ์ รัชลาเมือง ซึ่งเป็นน้องชายเจ้าของเรือเป็นผู้ดูแลรักษาของกลางไว้ในที่เกิดเหตุ ต่อมาเรือดังกล่าวได้จมลงใกล้ขอบร่องน้ำทางเดินเรือซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อการเดินเรือ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยพุทธศักราช ๒๔๕๖ แจ้งให้กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติทำการกู้เรือ ขน ทำลาย หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดแก่เรือดังกล่าว แต่กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจอ้างว่านายภานุพงษ์ฯ รับเป็นผู้ดูแลรักษาเรือกระทำการในฐานะตัวแทนเจ้าของเรือ เรือจึงอยู่ในความครอบครองของนายภานุพงษ์ฯ หรือเจ้าของเรือมาโดยตลอด จึงหาต้องรับผิดชอบไม่ กรมฯ จึงมีหนังสือให้นางนิ่มนวลฯ เจ้าของเรือทำการกู้เรือ ขน หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดแก่เรือ แต่นางนิ่มนวลฯ อ้างว่าเรือถูกอายัดโดยเจ้าพนักงานสอบสวนซึ่งสั่งห้ามมิให้ดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับเรือนับแต่วันถูกจับกุมและอยู่ในความครอบครองของพนักงานสอบสวนจนกระทั่งศาลมีคำพิพากษา จึงไม่มีสิทธิในความเป็นเจ้าของเรือ รวมทั้งได้ปฏิเสธการกู้เรือเนื่องจากศาลพิพากษารับเป็นของกลางที่ใช้ในการกระทำความผิด

กรมฯ พิจารณาแล้ว เห็นว่า เรือของกลางจมนระหว่างการยึดของพนักงานสอบสวน จึงเป็นหน้าที่ของกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจที่ต้องกู้เรือ ขน ทำลาย หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดแก่เรือตามมาตรา ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พุทธศักราช ๒๔๕๖ จึงได้มีหนังสือแจ้งให้ทำการกู้เรืออีกครั้ง แต่กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจยืนยันว่า นางนิ่มนวลฯ ยังคงเป็นเจ้าของเรือ กรมฯ จึงมีหนังสือแจ้งให้นางนิ่มนวลฯ กู้เรือในฐานะเป็นเจ้าของเรือ ซึ่งนางนิ่มนวลฯ ปฏิเสธการกู้เรืออีกเช่นกัน

ในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหารื้อดังกล่าว กรมฯ ได้เชิญผู้แทนจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนกรมศุลกากรเข้าร่วมประชุมเพื่อหาข้อยุติ ผลปรากฏว่าที่ประชุมมีมติมอบให้กรมฯ เป็นผู้กู้เรือโดยค่าใช้จ่ายทั้งหมดจะไล่เบี่ยจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และให้

กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจประสานกับกรมศุลกากรกำหนดสถานที่การนำเรือที่ถูกละเมิดไปเก็บรักษาโดยแจ้งให้กรมฯ ทราบ โดยกรมฯ ได้รายงานการกู้เรือวิกรมให้กระทรวงคมนาคมทราบ ซึ่งกระทรวงคมนาคมเห็นว่า หากกรมฯ ทำการกู้เรือแล้ว มาตรา ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ กำหนดให้เรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากเจ้าของเรือ จึงแจ้งให้กรมฯ ดำเนินการเรียกเก็บจากนางนันทนา

อย่างไรก็ตาม กรมฯ มีความเห็นว่า กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจมีหน้าที่โดยตรงในการดูแลรักษาของกลางที่ยึดมาจึงต้องรับผิดชอบในฐานะผู้ครอบครองเรือและต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการกู้เรือต่อกรมฯ ส่วนการไล่เบี้ยตามสิทธิเรียกร้องที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจที่จะดำเนินการเอง หากกรมฯ เรียกฟ้องจากนางนันทนา โดยตรงจะมีปัญหาข้อกฎหมายที่ต้องพิจารณาและมีข้อโต้แย้งอีกมาก จึงได้เสนอความเห็นดังกล่าวให้กระทรวงคมนาคมพิจารณา ซึ่งกระทรวงคมนาคมมีหนังสือถึงกรมฯ ยืนยันตามความเห็นเดิมที่ให้เจ้าของเรือต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย

กรมฯ ได้ว่าจ้างคณะบุคคลไทย ออฟชอร์ เวอร์คเชอร์วิส ทำการกู้เรือ ซึ่งผู้รับจ้างได้ส่งมอบงานแล้ว ต่อมากรมฯ ได้ส่งมอบเรือให้กรมศุลกากรตามกฎหมาย ส่วนพนักงานสอบสวนได้ทำเรื่องเสนอผ่านกรมศุลกากรให้ดำเนินการเบิกผลักใช้ค่าภาระติดพันในการกู้เรือให้กรมฯ จากนั้นกรมฯ ได้รายงานผลการดำเนินการให้กระทรวงคมนาคมทราบ โดยกระทรวงคมนาคมมีหนังสือแจ้งกรมฯ เพื่อยืนยันความเห็นเดิมที่จะให้เรียกเก็บค่าใช้จ่ายในการกู้เรือจากนางนันทนา พร้อมทั้งแจ้งว่าหากกรมฯ มีความเห็นแตกต่างกันให้หารือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาด้วยเหตุผลที่กล่าวมา กรมฯ จึงขอหารือคณะกรรมการกฤษฎีกาในประเด็นต่อไปนี้

๑. กรมฯ จะเรียกให้นางนันทนา ซึ่งเป็นเจ้าของเรือ หรือกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจที่ยึดเรือของกลางไว้ในระหว่างดำเนินคดีชดใช้เงินจากการกู้เรือดังกล่าว

๒. หากผู้ต้องชดใช้เงินปฏิเสธการจ่ายเงิน สิทธิเรียกร้องเริ่มนับตั้งแต่เมื่อใด สิ้นสุดเมื่อใด รวมทั้งดำเนินคดีต่อศาลใด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว โดยมีผู้แทนกระทรวงคมนาคม (สำนักงานปลัดกระทรวงและกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี) ผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมศุลกากร) ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด และผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้วมีความเห็นว่า การดำเนินการในกรณีที่มีเรือหรือสิ่งอื่นใดจมลงหรืออยู่ในสภาพที่อาจเป็นอันตรายแก่การเดินเรือในน่านน้ำไทยนั้น มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่งและวรรคสอง^๑ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ บัญญัติให้

^๑ มาตรา ๑๒๑ เมื่อมีเรือไทย เรือต่างประเทศหรือสิ่งอื่นใดจมลงหรืออยู่ในสภาพที่อาจเป็นอันตรายแก่การเดินเรือในน่านน้ำไทย ให้เจ้าของหรือตัวแทนเจ้าของเรือหรือสิ่งอื่นใดนั้นจัดทำเครื่องหมายแสดงอันตรายโดยพลัน ด้วยเครื่องหมายตามที่เจ้าท่าหรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่เห็นสมควร สำหรับเป็นที่สังเกตในการเดินเรือทั้งเวลากลางวันและเวลากลางคืน จนกว่าเจ้าของหรือตัวแทนเจ้าของเรือหรือสิ่งอื่นใดนั้นจะได้กู้

เจ้าของหรือตัวแทนเจ้าของเรือจัดทำเครื่องหมายแสดงอันตรายโดยพลัน จนกว่าเจ้าของหรือตัวแทนเจ้าของเรือจะได้กู้ รื้อ ขน ทำลายหรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดแก่เรือ และกรณีที่เจ้าของหรือตัวแทนเจ้าของเรือมิได้ดำเนินการดังที่กล่าวมา กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีมีอำนาจดำเนินการโดยเรียกค่าใช้จ่ายจากเจ้าของเรือหรือตัวแทนเจ้าของเรือ

อย่างไรก็ตาม กรณีข้อหาเรือนี้เมื่อพนักงานสอบสวนได้ยึดเรือไว้เป็นของกลางแล้ว มาตรา ๑๔๒^๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ได้บัญญัติว่า “ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ช้อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหาย หรือไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินหรือเอกสารใด ๆ อันเจ้าพนักงานได้ยึดรักษาไว้ หรือสั่งให้ส่งเพื่อเป็นพยานหลักฐาน หรือเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ว่าเจ้าพนักงานจะรักษาทรัพย์สินหรือเอกสารนั้นไว้เอง หรือสั่งให้ผู้นั้น หรือผู้อื่นส่งหรือรักษาไว้ก็ตาม ...” ซึ่งผู้ที่ได้กระทำการดังที่กล่าวมาถือว่ามีความผิดและต้องรับโทษตามบทบัญญัติดังกล่าว จากบทบัญญัติมาตรา ๑๔๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญา เป็นการแสดงว่า เจ้าของหรือตัวแทนเจ้าของเรือไม่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการจัดทำเครื่องหมายแสดงอันตรายโดยพลัน รวมทั้งไม่อาจกู้ รื้อ ขน ทำลายหรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดแก่เรือตามบทบัญญัติของมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ ซึ่งเป็นการกำหนดหลักการทั่วไปเกี่ยวกับเรือหรือสิ่งอื่นใดจมลงหรืออยู่ในสภาพที่อาจเป็นอันตรายแก่การเดินเรือในน่านน้ำไทยในกรณีปกติ และการกู้เรือที่กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีได้ดำเนินการไปนั้นถือเป็นการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ซึ่งมีใช้กรณีตามมาตรา ๑๒๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ เช่นกัน นอกจากนี้ ในการยึดเรือของพนักงานสอบสวนตามข้อเท็จจริงที่ได้หาหรือมานี้ เป็นการยึดเรือไว้ในความผิดฐานหลบหนีภาษีศุลกากรตามพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช ๒๔๖๙ ซึ่งมาตรา ๒๕^๓ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากรฯ

รื้อ ขน ทำลายหรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดแก่เรือหรือสิ่งอื่นใดซึ่งได้จมลงหรืออยู่ในสภาพที่อาจเป็นอันตรายแก่การเดินเรือออกจากที่นั้นเรียบร้อยแล้ว ซึ่งต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่เจ้าพนักงาน

ถ้ามิได้จัดทำเครื่องหมายแสดงอันตรายหรือกู้ รื้อ ขน ทำลายหรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่เจ้าพนักงานกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าท่าหรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่มีอำนาจจัดทำเครื่องหมายแสดงอันตรายหรือกู้ รื้อ ขน ทำลายหรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดแก่เรือหรือสิ่งอื่นใด และทรัพย์สินที่อยู่ในเรือหรือสิ่งอื่นใดให้พ้นจากสภาพที่อาจเป็นอันตรายแก่การเดินเรือ โดยเรียกค่าใช้จ่ายจากเจ้าของหรือตัวแทนเจ้าของเรือหรือสิ่งอื่นใดนั้น

^๒ มาตรา ๑๔๒ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ช้อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหาย หรือไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินหรือเอกสารใด ๆ อันเจ้าพนักงานได้ยึด รักษาไว้ หรือสั่งให้ส่งเพื่อเป็นพยานหลักฐาน หรือเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ว่าพนักงานจะรักษาทรัพย์สินหรือเอกสารนั้นไว้เอง หรือสั่งให้ผู้นั้น หรือผู้อื่นส่งหรือรักษาไว้ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

^๓ มาตรา ๒๕ บรรดาของหรือสิ่งที่ยึดไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องส่งมอบให้อยู่ในความรักษาของพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากร หรือถ้าไม่มีพนักงานเช่นนั้นภายในระยะใกล้พอควร ก็ให้ส่งมอบให้อยู่ในความรักษาของอำเภอที่ใกล้ที่สุด ซึ่งจะได้รักษาไว้แทนศุลกากร สิ่งของที่ยึดและรับไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือบทกฎหมายอื่นอันเกี่ยวแก่ศุลกากรนั้น ให้จำหน่ายตามแต่อธิบดีจะสั่ง

ได้บัญญัติให้ต้องส่งมอบบรรดาของหรือสิ่งที่ยึดไว้ให้อยู่ในความรักษาของพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากร ดังนั้น เมื่อพนักงานสอบสวนได้ยึดเรือไว้แล้ว จะต้องส่งมอบเรือให้อยู่ในความรักษาของพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากร หรือส่งมอบให้อยู่ในความรักษาของอำเภอที่ใกล้ที่สุดรักษาไว้แทนศุลกากร และเมื่อเกิดเหตุเรือได้จมลง หรืออยู่ในสภาพที่อาจเป็นอันตรายแก่การเดินเรือในน่านน้ำไทย หน่วยงานของรัฐจึงควรเป็นผู้รับผิดชอบในค่าใช้จ่ายจากการกู้เรือ ส่วนจะเป็นหน่วยงานใดนั้น เห็นควรเสนอให้คณะกรรมการพิจารณาชี้ขาดการยุติในการดำเนินคดีแพ่งของส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

(ลงชื่อ) พรทิพย์ จาละ

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ธันวาคม ๒๕๔๘

ถ้าของที่ยึดไว้นั้นเป็นของเสียง่าย หรือถ้าหน่วงช้าไว้จะเป็นการเสี่ยงความเสียหายหรือค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาจะมากเกินไป อธิบดีหรือผู้ที่อธิบดีมอบหมายจะสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ขายทอดตลาดหรือขายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควรก่อนที่ของนั้นจะตกเป็นของแผ่นดินก็ได้ เงินค่าขายของนั้นเมื่อได้หักค่าใช้จ่ายและค่าภาระติดพันทั้งปวงออกแล้ว ให้ถือไว้แทนของ